

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST.

Fran Albrecht: *Mysteria dolorosa*. V Ljubljani. Založila Omladina. 1917. Str. 80.

Za „Deveto deželo“ je sledila naglo nova zbirka stihov pretežno z reflektivno liriko. Dočim pa se kaže Lovrenčič nekakega sportsmana v razglabljanjih — saj je dosegel, morda brez boja vzprejel, svoj credo — ter torej vse bolj estetsko udejevtvuje svoje dušne darove v to smer, znači Albrechtova misel zgolj ljut napor za svetovni nazor, brez slehrne primesi nirvanskega fakirstva in taskalodrugitstva; utešiti hoče žejo, ki nas pali, željo po neskončnem. Iskati poslednje resnice, je zapisal jasno izvoljenki v album, tem bolj naj bi bil to poklic razsodnega možkega, predvsem noeta in poeta. Težnja za absolutnim, za pra-duhom, se vleče liki rdeče vlakno ne samo skozi dobro urejeni prvi oddelek »Iskanja in Spoznanja«, marveč zablesti ob raznih prilikah celo „Iz labirinta ljubezni“ ter vodi v „Inferno naših dni“. Vendar po vsem trudu pesnik naposled priznava človeškemu bogu: da si in nisi . . . Ali pa spada umovanje v poezijo? Desetkrat odveč bi bilo brskati po bogati zakladnici slovstvene zgodovine v dokaz, da vsaka modroslovska pesnitev še ni doktrina. Vprašanje in odgovor leži edino v obdelavi predmeta. Albrecht je malokdaj tako apodiktično pozitiven kakor v „Razodetju“, izvečine nudi le hotenja in stremljenja, žilavo notranjo borbo, ki javlja življenje in lepoto. Nič zakrknjenega pri njem: čutiš, da polje po njegovih verzih srčna kri. Iskren patos preveva te vrstice, krepak zanos, ki ga ne gre zamenjavati z bolnim izrastkom — šuplo patetičnostjo. Koga še ni oblila rdečica namesto votlo bobnečega gromovnika ob govorniških publicah — praznih sodih? Ničesar sličnega v Bolestnih Misterijih. Našega av-

torja si ne morem predstavljati s parnasovskim geslom: *sois impassible*, bodi neobčuten! Sicer se sramuje razgaljati svojo čustvenost v erotiških izlivih, zato pa se je mladostni plamen ritmično razlil, po kiticah klenega razmotrivaja. Tudi v obliki zapaziš — pogosti daktili — ognjeniško silo, ki dostikrat bruhne in raztrga stih, tedaj često brez rime, ter nato spet umirjeno teži proti dovršenosti klasične forme. Posebno v najnovjšem delu zaslедиš oblikovno harmonijo na pr. v prav uspeli „Igri na nebu“, kjer brez meditacij opisuje vihar in vojsko na izrazit način: ponovno globok *á* v pripevu, samo na koncu zazveni šibki *e*, vsa naša beda.

Evo nas pri podrobnostih. Poleg omenjenega hlepenja po metafizičnem spoznanju, tipanja proti vesoljni sintezi, srečaš neredko motiv *samote*, v kateri zore duhovi. „Sebi v album“ oddoni s ponosnim odjekom: *sam*; enak nasvet je poklonil prijatelju P. Isti odmev čuješ v *Peter* sonetih na pokojnega Medveda in drugod; med veselo družbo plitvih tovarišev ždi on tuj in tih. Trpka usoda slovenskega visokošolca je še poostrila to nagnjenje. S tem čutom se družijo priljubljeni mu molki. Kakor nihče je otel pozabi naše okamenelo molčanje zadnje dobe, prim. „Molčali smo“. Toda malo prej je bil preroško zaslutil: dragi, najtišje je pred viharji! V nekaterih pesmih slika svoje razmerje do dekleta; grenak in gorjup je njegov izsledek: Nevredna tvojih hrepenenj, o mož, je še najboljša med ženami (46). Zraven filozofije naletimo izjemoma na neskajjeno ubranost:

Tvoji črni lasje so se zlili po tleh
— goreči valovi — krog naju dveh
pod mračnim, meniškim topolom.

(Spomini.)

Mojstrsko predočuje razpoloženje „Promenada v snegu“:

Samá ne čujeta pomenkov svojih.
Snežinke padajo, to popje belo,
ki v tujih vrtih je nekje vzbrstelo,
in ves v plamenih belih svet žari.

„Himna“ in „Veter“, čista zastopnika vnanje prirode, sta sveža kakor Hofmannsthalov Vorfrühling. Kraj prijateljstva in socialnega usmiljenja (cf. „Na križišču ulic“) slavi večkrat, skoro v celem zaključnem ciklu, domovinę, žlahtno bol rodnega plemena, naše pregnance.

Pojdi, lična knjižica, med svet sorodnih src; a tebi, borilec z bogom, naj se ne posuši žila kakor biblijskemu Jakobu, temveč hodi svoj pot pomneč Župančičeve brzozjavke na slavilce: Kdor iščeš lastnih ciljev in cest, ti meni, jaz bom tebi zvest ... In kadar biješ, odet v cesarske koprive, ob dunajski tlak Pesem granitnih cest, si obnovi svoj granes:

Ne hoti častilcev krog sebe cel roj!

A. Debeljak.

Josip Ribičič: Razvaline. Trst 1917. Na korist goriškim beguncem založil Zdravko Katnik. Cena 2 K. — Zopet majhen prispevek k naši, doslej hvala bogu še prav pičli vojni literaturi, ki je pri drugih narodih okužila menda že prav vse ozračje. K sreči pa niti ta naša vojna literatura, kar so nam je rodile in že vsilile razmere, ne pada še v ono, po večini neprebavljivo in odurno banalnost, ki označuje to vrsto književnosti. Vobče se naša še vzdržuje, čeprav včasih le še s silo, na neki gotovi etični in umetniški višini. — Tudi to Ribičičevo zbirko moramo uvrstiti v vojno literaturo. V enajstih, tu posrečenih, tam ponesrečenih črticah nam riše pisatelj materialne in duševne razvaline, ki jih ustvarja vojna vsak dan: porušen dom, poteptano polje, invalida, nezvesto ženo, begunko i. t. d. Črtice kažejo gorko čustvo, a precej površno opazovanje, pomešano pogosto celo s pravimi neokusnostmi. V tretji nam riše n. pr. prav neverjetno sentimentalnega in človekoljubnega uradnika, ki narahlo in naivno skuša povedati ženi, da ji je padel mož. „Žena pa ga je začudeno pogledala

in zamahnila z roko in nos se ji je po-barval bakreno: „Vrag ga naj vzame, saj me je tako samo tepel!“ — V peti črtici n. pr. si vlačuge in pijanci v predmestni beznici pripovedujejo z vso naslado, kako je nekdo nezvesto „babo ocvrl na štedilniku“ i. t. d. Vojna nam je rodila vsepovsod toliko gorja in bede, da bi pisatelj z lahkoto našel hvaležnejših motivov, če nam teh ni mogel podati vboljši obliki in — brez nemških vzklikov.

Fran Erjavec.

Vladimir Nazor. Stoimena. Priče. „Mat. Hrvatska“ 1916.

Nazor je v Slovencih znan osobito po svojem Velem Joži, ki simbolično predstavlja borbe hrvatskega naroda z Italijani. Tu kakor v pesnitvah Hrvatski Kraljevi opažoš nekak beg iz neposredne resničnosti bodisi v zgodovino, ki je po mnenju mnogih bolj umetnost nego veda, bodisi v carstvo fantazije. Tudi v pričujočih pravljicah, kakor so pač realistične v enem pogledu, je bajni živelj očitno in ostro začrtan. Tako n. pr. je Snježana kot v ruski narodni pripovedki čudežno oživljena lutka, v ostalem pa živi precej po človeško: kovačevemu Stanku je vodnica, ideal, blagi duh, dočim je strastna Crvenkosa hobotnica, ki mu sesa mlade moči. „Oče“ je pomembno povečan: prišedši iz Amerike ubije ženo, a nezakonsko dete čuva z neznanško nego in naporom, ker je bil ta otrok ves prožet z njegovim znojem. „Ja sam gledao u tebi trud svoj i sve svoje i nisam više mogao da te iščupam iz njedara svojih ...“ Gobavec, nekdanji gusar, ki na Mrtvem Ostrovu izsušuje okuženo mestece in končno ozdravi, je nazadnje tajinstveno zrastel v velik lik ... Stoimena je bajna himera, imenovana tudi Nada, Svoboda, Pravda, Oblast, Sila itd.; oddaleč je jako lepa, od blizu pa vsakega uniči. Nekoč so jo pregnali s planinskega vrha v pečine na dno ponora. Ko je niso več videli plesti zlatih las, je bilo ljudstvo zaslužjeno. Kraljev sin jo zopet oprosti. Prav plastične so nekatere slike n. pr. sužnji, ki vrše žito; pripovedovanje je prepleteno s pestrimi primerami kakor zora-tkalka str. 146; včasih se zdi preobširno in zveza med posameznimi dogodki

semtertam ohlapna. Večina osebnosti se lahko umeva simbolično.

A. Debeljak.

Marin Bego: *Novela*. „Mat. Hrvat.“ 1917. Str. 141.

Stara Prodavačica cvijeća dela imenitne kupčije z nagrobnimi venci, saj jo mežnar obvešča o vseh bolnikih. Zoper „črno ženo“, so brezuspešne vse nakane patentiranih prodajalcev, dokler je ne izpodrine smrt, oz. mlajša cvetličarka. „Mi tako strašno zamišljamo smrt! ... tako čudno je zamišljamo, mjesto da je vidimo u onima, koji dolaze iza nas i koji su sposobniji od nas“ ... Naslednje 3 novele se dotikajo spolnih vprašanj. Krasotica Jelica se zaroči z nebishroumnim Markom na prizadevanje priletnega soseda Grge, ki si obeta užitkov na Markov rovaš. Med tem se razplete ljubezen med Jelko in zalim Nikšo; a nekoč se poželjivemu Grgi posreči premamiti mladenko, ki sedaj odbije vse snubce in v samoti hitro dohira. Motivacija je prepuščena čitateljevi domišljiji. Ali naj mislimo na splošno na žensko dušeslovje? Pisatelj je to čutil, zato umuje pripovedovalec naposled, češ, koliko življenj gre, da se zadovolji vsem raznim strastem in pohotom: „Nije li u tom sva tajna, sva raznolikost, sva bijeda i veličina života, nije li to njegov konačni cilj?“ ... V „Ošteti“ posili sedmero Rakovčanov Nikolino ženo Anico; vsak je obsojen na 18 mesecev in 100 gld. globe. Po poldrugem letu dvigne Nikola 700 gld. odškodnine, ki pa mu je v pogubo, kajti vedno misli na studni dogodek in v razdraženosti zažge nasprotnikom hleve, poseka vinograd, zakolje par krav itd., dokler ga ne ubije eden sosedov, dobivši ga pri svoji soprogji v ogradi ... Divje sestre: starejša Jandra služi v mestu pod psevdonomom „Mira“ grenki kruh s svojo poltjo; nič o tem sluteč pošljejo po 3 letih od ubožnega doma mlajšo Andjelko za njo. Trpko in tožno je, kako prikriva prva svoj položaj, da bi rešila nedolžno dekle, ki pa nekaj slutiti in ki ji slučaj vse razodene, pri čemer se ji celo zmeša ... Bego je živahen, ljubeznjiv, zajemljiv pripovednik lahkega sloga, ki ume tudi kočljive zapletke podati na sprejemljiv način.

A. Debeljak.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Izdaje jugoslav. akad. znan. i umj. Knjiga XXI. Urednik D. Boranić. U Zagrebu 1917.

Ena najlepših in najzanimivejših publikacij akademije, poleg „Rječnika“ nekake „gruntne bukve“ naše narodnosti, kakor je imenoval E. Albert Gebauerjev češki slovar. Pri vsem tem pa ima ta zbornik še mnogo širši okvir ko „rječnik“; govori namreč o narodnem življenju in običajih vseh balkanskih Slovanov in je tako publikacija, v kateri je najbolj čisto izražen oni program akademije, ki je označen v njenem imenu.

V tem zvezku nadaljuje Josip Kotarski svoj podrobni opis „Lobora“, ki bo tako — pozabljeno selo tam nekje pod hrvaškimi hribi na zapadu — dobil počasi popolno monografijo. Tak način opisovanja je v „Zborniku“ že znan in metodično preskušen; pri nas imamo komaj enak poskus v Kovačičevem „Središču“. Strohal priobčuje zanimive „Prilike iz stare hrvatske glagoljske knjige“ in podaja tako bogato rokopisno gradivo za primerjalne študije. V uvodu konstatira že sam par paralel, ki so jih v narod zasejali glagoljaši, in opozarja na zanimivo dejstvo, kako je ta praksa glagoljaškega pridiganja na svoj posebni način modificirala (oziroma petrificirala) verske nazore njihovega teritorija. Radoslava M. Grujića „Plemenski rječnik ličko-krbavske županije“ bo mogoče pri nas koga opozoril na enake študije in na bogato gradivo, ki leži — neporabljeno — v imenikih članov Mohorjeve družbe. Peisker (Die Abkunft der Rumänen wirtschaftlich untersucht. Graz, 1917. Str. 40) dokazuje iz krajevnih imen po Slovenskem, kakor: Lahovo, Lahoviče, Lahinja, Lašče, Lašina, Laško, Lahomno, Lahomšek, Lahonšček, Lahov, Lahonci, Lahovna, Lahovnik, da se selitve Rumunov po balkanskem polotoku niso ustavile v Istri in pred Trstom, kakor je sodil Miklošič, ampak da so segale daleč v notranjost slovenskega ozemlja. S tem je začet zanimiv problem za zgodovino naše asimilacije in narodne konsolidacije; zgodovinarji imajo zanj v imeniku Mohorjanov obilo gradiva!

V prvi vrsti pa nas tukaj zanimajo Ilešičevi „Izvori i paralele nekih, napose narodnih priča“. Razprava je priobčena na prvem mestu v „Zborniku“ (izšla je tudi v ponatisku) in obravnava deloma tudi slovenske motive. Pričakovanju, ki ga zbudi naslov razprave, pa sledi na koncu precej neprijetno razočaranje: niti za en obravnavani motiv ne dobimo dokazanega izvora, pač pa kopico osamelih paralel, ki za znanost nimajo prave vrednosti, ker ni pisatelj niti pri eni poskusil dokazati njih medsebojne literarne odvisnosti. Priobčil jih je, kakor so se mu pač v teku časa nabrale; ta način pa za obravnavanje takih problemov nikakor ne zadošča. Ali Ilešič res misli, da je izvor Levstikovi baladi „Živopisec in Marija“ Heroltov „Discipulus“? — Odkar je Francis Bacon prvi govoril o popotovanju literarnih tem in motivov, imamo preko *Dunlopa* (The history of prose fiction — ki je širšim krogom pristopna tudi v razširjenem nemškem prevodu *Liebrechtovem*) in *Chassanga* (L'histoire du roman et de ses rapports avec l'histoire) vse do najnovejših raziskav (n. pr. *Radermacherjeve* o grškem heroju Hippolitu in sveti Tekli) dovolj trdno znanstveno tradicijo, ki je ustvarila trdno metodo za taka raziskovanja. Neglede na to, da imamo v raziskavah Polivke dovolj izdelanih metodičnih vzorcev, po katerih se lahko posname način znanstvenega raziskovanja našega narodnega blaga v prozi. Zdi se, da je Ilešič vrednost teh osamelih paralel precenjeval (toda to se primeri samo kakemu znanstvenemu začetniku!) in da se ni dalje potrudil. Če bi n. pr. v *Liebrechtovem* *Dunlopu* našel na str. 308. (oziroma v opombi 390 a) še trije paralele k Levstikovemu „Živopisecu“, bi se bil pač moral vprašati, ali so vse štiri enako vredne in pri kateri je mogoče, da je bila Levstikovi baladi „izvor“. Tako pa se je zadovoljil z osamelo paralelo, ki mu je bila menda ravno s svojo osamelostjo — ki pa je osamelost samo zanj! — morda celo znanstven dokaz in jo je kratkomalo notiral, misleč si, ostalo bodo že opravili drugi. Toda tam, kjer je on nehal, se znanstveno delo „drugih“ šele začne.

Za nenavadno metodo njegovega raziskavanja je značilno tudi sledeče: treba bi mu bilo samo odpreti starega *Goedekeja*, pa bi bil videl, da nam nasploh in njemu še posebe prav nič ni treba raziskovati, kje ima svoj izvor *Schillerjev* „Der Gang nach dem Eisenhammer“, *Bürgerjev* „Der wilde Jäger“ ali „Das Lied vom braven Mann“, *Goethejev* „Der Totentanz“ ali Hansa *Sachsa* pustna burka „Der fahrende Schüler im Paradies“ — in kje se nahaja kaj enakega. Vse to so opravili pred njim že drugi — Nemci — in temeljito. Da materije ni znal strokovno razločiti, se vidi na tem, kako meša brez reda in sistema pravo narodno blago in njega literarne forme ali pedagoške, „in usum delphini“ prikrojene redakcije. Še ono malo znanstvenosti, kar je je v njegovem kratkem uvodu, je diskreditiral s svojim edinim autorjem; način, kako so literarni motivi prehajali v narod, ki je torej za njegovo raziskavo principialnega pomena, nam ilustrira s pomočjo Novakovičevega — romana.

Enake teže in baže so tudi ostali njegovi prispevki, ki jih je v zadnjem času priobčil pri zagrebški akademiji. Dovolj, da stoje tukaj njih naslovi: „Kalendari Adama Filipovića-Heldentalškoga“, „Četiri priloga istoriji našeg preporoda (O stogodišnjici Davorina Trstenjaka)“ in „Ilirac Josip Drobnić“. Vse so samo gole „quisquiliae“, ki so prezgodaj izletele iz pisateljeve miznice. *Dr. Jož. A. Glonar.*

Dr. R. Nachtigall, Die Frage einer einheitlichen albanischen Schriftsprache. Gedruckt als Manuskript bei „Leykam“. Graz 1917.

Vprašanje enotnega albanskega književnega jezika že ni več tako nova stvar, postalo pa je tem bolj pereče, odkar se je politično zanimanje za ta balkanski narod povečalo. Da je tu na vsak način treba trdnega temelja, bo jasno vsakemu, ki je le kdaj študiral albanščino. Že študij tega jezika je bil težaven in je motil učenca v marsikaterem oziru; prvič ni bilo do najnovejšega časa nobene dobre, zanesljive praktične knjige in drugič je tudi Weigandova slovnica iz leta 1913., dasi ima to lepo in veliko prednost, da temelji predvsem na centralnem narečju

elbasanskem, v marsikaterem oziru še nepopolna in težka, predvsem ker se mora radi neenotnosti pisane albanščine ozirati na narečja, kar je praktični knjigi gotovo na kvar. Te nedostatke vrlo občuti vsak tujec, ki proučava albanški jezik, tem bolj pa Albanci sami. Albanska literarična komisija v Škodri je izbrala, da odpomore tem težkočam, gori omenjeno centralno narečje, ki naj tvori jedro književne albanščine, in je sklenila, še na mestu samem dalje proučiti in vpostaviti enotnost v spornih točkah. K temu proučevanju je bila povabila tudi slovenskega učenjaka, g. vseuč. prof. R. Nachtigalla v Gradcu, kateremu so Albanci tudi že glede njegovega izdatnega sodelovanja pri Pekmezijevi albanški slovnici dolžni veliko hvalo. V gori omenjeni knjižici, sestoječi iz predgovora (str. III.—VI.), promemorijev k aktualnemu vprašanju (str. 1.—18.) in dodatka k tem (str. 19.—29.), nam podaja g. prof. Nachtigall svoje mnenje o enotnem književnem albanškem jeziku po sledečem razmotrivanju:

Kar je doslej pisanega v albanškem jeziku, je pisano ali v narečju Gegov, bivajočih v severni, ali pa v narečju Toskov, bivajočih v južni Albaniji. Ti dve narečji pa se toliko razlikujeta drugo od drugega, da Gegi težko ali sploh ne razumejo Toskov in obratno. Radi tega je popolnoma izključeno, da bi eno teh dveh narečij moglo kdaj tvoriti književni jezik celega albanškega naroda. Ako pa bi obe narečji obstojali še nadalje v rabi književnega jezika, bi Albanci bogve kdaj prišli do enotnosti. Umeten jezik, mešanica obeh narečij, bi bil pa nekaj protinaravnega in bi že radi tega nikdar ne mogel postati last naroda. Iz tega vidimo, da vprašanje enotnega književnega albanškega jezika ni tako enostavno, kot bi marsikdo prvi trenutek mislil. Vendar nam drugi kulturni narodi podajo luč na pot: Vuk je postavil pri Hrvatih in Srbih centralno jekavsko narečje v rabo književnega jezika, koroški Slovenec in Belokranjec, ki se prav težko med seboj razumeta, bereta dolenjščino, tudi centralno narečje, in jo umeta. Enako spajaj tudi pri Albancih centralno narečje zunanja in tvori enotni književni jezik! To narečje pa je elbasan-

sko, ki ga moreta razumeti oba dela, Gegi in Toski. Prof. Nachtigall utemeljuje to izbero, ki jo je že pred leti storil albanški kongres v Elbasanu in zdaj tudi literarna komisija v Škodri, zelo temeljito. Pri pogledu na razlike, bodisi fonetične, bodisi morfološke narave, v obeh narečjih in tozadevnih odgovarjajočih refleksov v elbasanskem govoru določi prof. Nachtigall, oziraje se še na jezik v Kristoforidijevih delih, obliko, ki bodi lastna enotnemu književnemu jeziku. V sintaktičnem in leksikalnem oziru mora pa seveda podati doneske vsako narečje, t. j. ves narod, posebno še, kjer je treba tujke nadomestiti z živimi domačinkami. *Zako težke stavke pisete, go*

Še mnogo večji pomen pa dobi elbasanski govor kot temelj književnega jezika, ako pomislimo, da je to narečje tako rekoč že literarno in tudi med narodom močno znano po spisih Konstantina Kristoforidija, ki je spisal tudi albanško slovnico in slovar. Zelo zanimivo je dejstvo, da se je tudi Kristoforidi držal načel, ki jih proponira in utemeljuje g. profesor Nachtigall. Treba je torej le spise Kristoforidija prepisati v novo ortografijo in že je storjen velik korak na poti do enotnega književnega jezika. V tem duhu je nasvet g. prof. Nachtigalla: „Schafft zunächst die Grammatik nach Kristoforidi und dem Elbasaner Dialekt“ (str. 29) popolnoma utemeljen, edino praktičen in zato tudi edini, ki more prinesiti tudi vspeh.

V dodatku polemizira g. prof. Nachtigall s prof. Lambertzom, ki smatra škodransko narečje za pripravno, da tvori temelj albanškega književnega jezika. Njegovi ugovori so jasni in popolnoma upravičeni. Nasprotno pa sem mnenja, da bi bilo vendarle najbolje, vzeti za palatalne *k'* in *g'* (sedaj *q* in *gj*) hrvatske znake (glej str. 21. in 10.); istega mnenja je sicer tudi g. prof. Nachtigall, ki pa le sprejme naposled znaka *q* in *gj* z dostavkom „die einmal hergestellte Einheit soll nicht weiter gestört werden. Spätere Zeiten werden gewiss auch hierin besseren Wandel schaffen“. A v poznejših časih, ko so gotovi znakovi že popolnoma vdomačeni, to ni več tako lahko; zato bi bilo pač dobro, da se to takoj ukrene.

Razmotrivanja g. prof. Nachtigalla nam podado tole njegovo mnenje glede enotnega albanskega jezika: na podlagi Kristoforidijevega jezika in elbasanskega narečja bodi zgrajena nova slovnica; imenovano narečje bodi merilo albanski ortoepiji, Kristoforidijev jezik pa primer za pismeno fiksiranje. Kot podlaga, ki daje pravo smer, bo to gotovo dovolj.

G. prof. Nachtigall nam obeta v pričujoči knjižici več razprav o posameznih fonetičnih pojavih albanskega jezika, izmed katerih hoče biti najzanimivejša pač razprava o ž-ju. Temeljitemu učenjaku želimo, da bi mu bilo kmalu možno, o tem podati svoje nazore, s čimer bo obogatil tudi primerjajočo slovnico.

Dr. Ramovš.

LISTEK.

† **Anton Trstenjak.** Dne 17. dec. 1917. je umrl Anton Trstenjak, kontrolor mestne hranilnice ljubljanske, ki se je zlasti prejšnja leta živahno udeleževal našega kulturnega in političnega življenja. Domá iz Slovenskih goric ob hrvaški meji, je obiskoval, kakor večina starejše vzhodnoštajerske inteligence, gimnazijo v Varaždinu, odkoder je odšel na dunajsko vseučilišče, je študiral slavistiko pri Miklošiču in pomagal Stritarju pri upravi „Zvona“. Na Dunaju je osnoval „Slovensko literarno društvo“ in predsedoval par tečajev akad. društvu „Sloveniji“. Leta 1882. je prišel v Ljubljano za učitelja na Mahrovo trgovsko šolo; nato je bil dve leti uradnik v trgovski in obrtniški zbornici, od l. 1889. pa v mestni hranilnici ljubljanski, kateri je do svoje smrti posvečeval svoje najboljše moči. — Trstenjakovo književno delovanje je po večini prigodnega značaja. Za Miklošičevo sedemdesetletnico je opisal slavljencevo življenje in znanstveno delovanje, ob tristoletnici Iv. Gundulića je priobčil v Matičnem Letopisu črtico o pesniku Osmana. Od leta 1884. do polovice 1887. je bil urednik „Slovana“, za katerega je napisal dolgo vrsto člankov o slovanskih razmerah. Tu čitamo tudi njegov obširni opis potovanja Slovencev v Prago l. 1885., ki ga je izdal posebe v knjigi „Spomenik slovanske vzajemnosti“. Ob petdesetletnici književnega delovanja Davorina Trstenjaka je opisal jubilarja kot „novičarja“, založil in uredil je Kocbekove „Pregovore, prilike in reke“ ter je zasnoval z dr. Jos. Vošnjakom „Narodno knjižnico“. Rajniki je žrtvoval mnogo časa društvenemu delovanju.

Bil je predsednik pevskega društvu „Ljubljana“, bil je sedem let tajnik „Dramatičnemu društvu“, kjer je deloval s Fr. Gerbičem za razvoj slovenske operete ter je skrbel za domač gledališki in operni naraščaj; za oder je prevajal igre ter zbiral gradivo za zgodovino slovenskega gledališča. Za petindvajsetletnico Dramatičnega društva je izdal ob otvoritvi novega gledališča svoje najboljše delo „Slovensko gledališče“ (1892), ki nam je še sedaj dragocen vir za zgodovino naše drame. „Pisateljskemu podpornemu društvu“ je bil mnogo let odbornik ter je skrbel pred vsem za ugodno denarno stanje društva. Ob njegovi petindvajsetletnici je sestavil spominsko knjižico o razvoju in delovanju društva. S podobnimi prigodnimi spisi se je spomnil petindvajsetletnice delavskega pevskega društva „Slavec“ in dvajsetletnice Mestne hranilnice ljubljanske. Trstenjak je bil vnet odbornik „Matice Slovenske“ in „Društva slovenskih časnikarjev“, nastopil je nešteto kot spreten agitator in zagovornik stanovskih interesov. Zanimal se je mnogo za prekmurske Slovence; o njih je poročal v „Slovenskem Narodu“ in „Ljubljanskem Zvonu“, kateremu je bil mnogo let zvest sotrudnik.

J. Š.

Juriš na naš jezik. V zadnjem času „jurišajo“ naši žurnalisti po časopisju s tako vnemo, da so potegnili celo že literature za seboj, torej ljudi, ki bi že po svojem poklicu morali paziti na čistost in lepoto našega jezika. Pametnega razloga za to novotarijo ni lahko najti. Da menijo s tem pospeševati razvoj našega jezika „v